

2026-08-27
S2026/01650**Socialdepartementet**Statens institutionsstyrelse
Box 1062
171 22 SolnaKriminalvården
Slottsgatan 78
601 80 Norrköping

Uppdrag till Statens institutionsstyrelse och Kriminalvården avseende behandlingsprogram för barn och unga som begår allvarliga brott

Regeringens beslut

Regeringen ger Statens institutionsstyrelse (SiS) och Kriminalvården i uppdrag att analysera hur myndigheterna kan ge en sammanhållen behandling till barn och unga som begått allvarliga brott. Uppdraget syftar till att höja kvaliteten på vård och behandling av unga lagöverträdare inom SiS och Kriminalvården för att på ett effektivt sätt förebygga återfall i brott.

Myndigheterna ska särskilt analysera de behandlingsprogram som i dag används inom verksamheterna för att identifiera om innehållet i programmen kan anpassas för att bättre svara mot målgruppens behov och om tillämpningen mellan myndigheterna kan bli mer sammanhållen. Utifrån analysen ska myndigheterna vid behov vidta åtgärder för att säkerställa att de program som används svarar mot målgruppens behov och att barn och unga ges en sammanhållen behandling.

SiS och Kriminalvården ska löpande informera Regeringskansliet (Socialdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider. SiS och Kriminalvården ska senast den 31 mars 2029 redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Redovisningen av uppdraget ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

För uppdraget får SiS under 2026 använda 1 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2026 uppförda anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 4 Utvecklingsmedel.

Skälen för regeringens beslut

Den allvarliga brottsligheten bland barn och unga har ökat markant. Ökningen har lett till att fler barn och unga avtjänar påföljd inom SiS särskilda ungdomshem i form av sluten ungdomsvård. Under 2022 var antalet intagna 54, medan det under 2025 var 258 intagna.

Barn och unga som placeras på SiS vårdas antingen med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) eller avtjänar sluten ungdomsvård som påföljd för brott, men målgrupperna överlappar till stor del varandra. Många av de barn och unga som vårdas på SiS med stöd av LVU gör det på grund av brottslig verksamhet. Av dessa befinner sig de flesta i en pågående rättsprocess och många kommer direkt från häkten. Nästan hälften av de barn och unga som ska verkställa sluten ungdomsvård är innan verkställigheten påbörjas redan placerade på SiS med stöd av LVU. En del barn och unga avtjänar även ungdomsövervakning eller är dömda till ungdomsvård samtidigt som de är placerade på SiS enligt LVU. Drygt var femte ung person som frigges från sluten ungdomsvård blir omhändertagen enligt LVU och är fortsatt placerad på SiS på grund av kvarstående psykosociala vårdbehov. Jämförelser mellan pojkar som avtjänar sluten ungdomsvård och pojkar som vårdas enligt LVU visar dessutom att de båda grupperna i stort sett har lika stora psykiatriska vårdbehov.

Den grupp barn och unga som tidigare dömdes till sluten ungdomsvård inom SiS döms, fr.o.m. den 1 juli 2026, till fängelse, som avtjänas inom Kriminalvården. Från den 10 september 2026 kommer även 14-åringar att kunna dömas för allvarliga brott. Även lagändringarna som innebär minskad ungdomsreduktion och skärpta straffskalor samt en reform av det straffrättsliga påföljdssystemet kommer att påverka förutsättningarna för Kriminalvårdens och SiS verksamheter. Mycket talar för att antalet barn och unga som verkställer påföljder inom Kriminalvården dessutom också ofta kommer att vara i behov av vård och behandling genom en placering på SiS.

Både SiS och Kriminalvården erbjuder kunskapsbaserade behandlingsprogram, dvs. strukturerade och tidsbegränsade insatser, inom sina respektive verksamheter och har riktlinjer för vilka behandlingsprogram som ska användas och på vilket sätt de ska genomföras. Med anledning av de nya förutsättningarna som beskrivs ovan, så ser regeringen ett behov av ett gemensamt uppdrag till SiS och Kriminalvården i syfte att säkerställa en

sammanhållen behandling. Det bör bl.a. ske genom en analys av behandlingsprogrammen för barn och unga som begår allvarliga brott.

Närmare om uppdraget

SiS och Kriminalvården ska inom ramen för uppdraget analysera sina respektive befintliga behandlingsprogram för barn och unga som begår allvarliga brott. Analysen ska göras med beaktande av tillgänglig forskning på området.

Vid genomförande av uppdraget ska myndigheterna bl.a.:

- Se över om de behandlingsprogram som erbjuds för barn och unga inom respektive myndighet kan anpassas för att bättre svara mot målgruppens, både flickors och pojkars, behov.
- Analysera och ta ställning till om det finns behov av justeringar eller anpassningar utifrån de nya förutsättningarna med utgångspunkt i behovet av en sammanhållen tillämpning, t.ex. samordning av behandlingen när ett barn flyttas mellan myndigheterna.
- Vid behov vidta åtgärder för att säkerställa att de program som används svarar mot målgruppens behov och att barn och unga ges en sammanhållen behandling, med så få vårdavbrott som möjligt.

Inom ramen för uppdraget ska SiS och Kriminalvården föra dialog med Socialstyrelsen och Statens beredning för social och medicinsk utvärdering samt andra relevanta myndigheter för att inhämta den senaste kunskapen på området samt information om den studie som Socialstyrelsen på eget initiativ har påbörjat för att öka kunskapen om barn och unga som utför dödligt våld. Myndigheterna ska även inhämta och beakta berörda barns och ungas åsikter och erfarenheter och analysera behandlingsprogrammen ur ett barnrätts-, jämställdhets- och funktionshinderperspektiv. Uppdraget ska också samordnas med det pågående uppdraget till Kriminalvården och Socialstyrelsen att utveckla arbetet kring barn i häkte och verkställighet (Ju2026/01657).

Regeringen avser att besluta om ytterligare 2 000 000 kronor för uppdragets genomförande under 2027 respektive 2028 under förutsättning att riksdagen anvisar medel för ändamålet.

På regeringens vägnar

Camilla Waltersson Grönvall

Linda Österberg

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Justitiedepartementet/KRIM

Socialdepartementet/SL, HC

Finansdepartementet/BA, SFÖ

Riksdagens socialutskott

Inspektionen för vård och omsorg

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd

Socialstyrelsen

Statens beredning för social och medicinsk utvärdering